

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 22.11.2006
KOM(2006) 728 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI BEI
EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI**

Dėl veiksmingesnio MTTP mokesčių paskatų naudojimo

{SEC(2006)1515}

TURINYS

Įvadas	3
1. ES teisė ir MTTP mokesčių paskatos	4
1.1. Suderinamumas su pagrindinėmis laisvėmis	4
1.2. Suderinamumas su valstybės pagalbos taisyklėmis	6
2. Tinkamo MTTP mokesčių reglamentavimo ir paskatų formavimo bruožai	8
3. Bendrų interesų ir abipusės naudos priemonių gairės	9
3.1. Parama didelio masto tarptautiniams MTTP projektams	9
3.2. Jaunos pažangios įmonės	10
3.3. Filantropinio mokslinių tyrimų finansavimo skatinimas	10
3.4. Tarptautinis mokslo darbuotojų mobilumas	11
3.5. Tarptautinės rangos MTTP srityje palengvinimas	11
3.6. MTTP ir PVM	11
3.7. MTTP reglamentavimas Bendroje konsoliduotoje įmonių pelno mokesčio bazėje ..	12
4. Išvada	12

ĮVADAS

Lisabonos strategijoje¹ valstybės narės įsipareigojo vykdyti struktūrines ūkio reformas. Europos Taryba, atsižvelgdama į susiklosčiusią situaciją, paragino siekti, kad iki 2010 m. investicijoms į mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą (toliau – MTTP) būtų skiriama 3 % BVP, iš kurių 2 % skirtų privatusis sektorius. Komunikate „*Investavimas į mokslinius tyrimus: Europos veiksmų planas*“² pabrėžiama, kad MTTP atlieka svarbų vaidmenį siekiant didesnio produktyvumo ir ekonomikos augimo, tačiau socialinė šių investicijų grąža dažnai yra didesnė nei privati nauda, kurią gauna investavusi įmonė. Šią rinkos problemą galima spręsti taikant įvairias valstybės paramos priemones (pavyzdžiui, subsidijas, mokesčių paskatas ir rizikos mažinimo mechanizmus), skirtas privačioms investicijoms į MTTP didinti, kartu atsižvelgiant į konkrečios valstybės narės aplinkybes ir nacionalinius tikslus.

Pastaruoju metu mokesčių paskatos tapo viena iš pagrindinių daugelio valstybių narių naudojamų priemonių verslo įmonių vykdomai MTTP didinti. Tuo pačiu metu pramonės įmonės ima taikyti atvirą naujovių modelį, o tarpvalstybinis bendradarbiavimas (ypač pažangiųjų technologijų sektoriuje) tampa įprastu dalyku. Tačiau taikomų sistemų įvairovė reiškia vis sudėtingesnę situaciją Europoje MTTP mokesčių reglamentavimo srityje ir trukdo bendradarbiauti Europos mastu.

Komisija, atsižvelgdama į Europos įsipareigojimą tapti patrauklesne vieta verslo sektoriaus MTTP, 2005 m. komunikatuose dėl mokesčių ir muitų politikos priemonių įgyvendinant Lisabonos strategiją³ ir dėl bendro požiūrio į mokslinius tyrimus ir naujoves⁴ paskelbė ketinanti skatinti nuoseklesnę ir palankesnę mokesčių aplinką MTTP kartu pripažįstant valstybių narių kompetenciją nacionalinės mokesčių politikos srityje. Toks požiūris į MTTP mokesčių paskatas patvirtinamas komunikate dėl žinių taikymo praktikoje⁵.

Siekiant šio tikslo, šiame komunikate nustatoma, kaip būtų galima padėti valstybėms narėms tobulinti jų taikomų su MTTP susijusių mokesčių tvarką ir rasti visapusiškai suderintus bendrų problemų sprendimus:

- aiškinant valstybių narių teises sąlygas MTTP mokesčių paskatoms taikyti pagal ES teisę, ypač pagal Europos Teisingumo Teismo (ETT) praktiką, susijusią su ES Sutartyje numatytais laisvėmis ir valstybės pagalbos taisyklėmis;
- pabrėžiant bendruosius MTTP mokesčių reglamentavimo ir paskatų sistemos bruožus remiantis specialistų atlikta gerosios patirties analize;
- pateikiant aptarimui keletą galimų būsimų iniciatyvų, skirtų visiems rūpimoms problemoms nuosekliai spręsti.

Pridedamame Priede pateikiamos išsamesnės rekomendacijos dėl MTTP mokesčių paskatų formavimo, taikymo ir vertinimo.

¹ COM(2005) 24
² COM(2003) 226
³ COM(2005) 532
⁴ COM(2005) 488
⁵ COM(2006) 502

1. ES TEISĖ IR MTTP MOKESČIŲ PASKATOS

Dauguma dabartinių valstybių narių nustatytų MTTP mokesčių paskatų yra taikomos visoms įmonėms nepriklausomai nuo jų dydžio, veiklos srities ar vietos, todėl, žvelgiant iš ES teisės perspektyvos, yra laikomos bendrosiomis priemonėmis. Vis dėlto yra MTTP mokesčių paskatų, skirtų konkrečiam tipo įmonėms, sektoriams ar veiklai. Šiame skyriuje dėmesys sutelkiamas į teisinius visų MTTP mokesčių paskatų kriterijus ir pateikiamos rekomendacijos, susijusios su tokių paskatų formavimo ypatybėmis siekiant išvengti dėl teritorinių apribojimų galimo nesuderinamumo su ES teise. Veiksniai, dėl kurių atsiranda teritorinis paskatos apribojimas, gali būti aiškūs arba numanomi. Pastaruoju atveju paskata formuojama taip, kad *de facto* tampa palankiau vykdyti MTTP šalies viduje, o ne kitose ES šalyse.

Visos valstybių narių naudojamos MTTP mokesčių paskatos turi būti suderintos su pagrindinėmis Sutartyje numatytais laisvėmis ir atitikti nediskriminavimo principą. Siekiant patikrinti, ar laikomasi EB sutarties 43 straipsnio (įsisteigimo teisė) ir 49 straipsnio (laisvė teikti paslaugas) nuostatų, ypač atidžiai reikėtų išnagrinėti MTTP mokesčių paskatas, kurias taikant atsiranda su MTTP vykdymo vieta susijusių apribojimų (*teritoriniai apribojimai*). Šiuo metu Komisija nagrinėja šią sritį reglamentuojančių valstybių narių teisės aktų suderinamumą ir jau yra nustačiusi keletą probleminių atvejų, kuriuos aptarė arba aptaria su valstybėmis narėmis. Šiuo metu ETT nagrinėja vienos valstybės narės MTTP mokesčių paskatoms taikomą teritorinį apribojimą (Komisija vs Ispanija)⁶. Komisijos iniciatyvos jau paskatino kai kurias valstybes nares (pvz., Prancūziją, Nyderlandus, Belgiją) pakeisti mokesčius reglamentuojančius teisės aktus arba įgyvendinimo tvarką.

Svarbu pabrėžti, kad šiame skyriuje išreiškiamas Komisijos požiūris į dabartinę ETT teismo praktiką, susijusią su MTTP mokesčių paskatomis. Be to, reikėtų pažymėti, kad konkrečios MTTP mokesčių paskatos suderinamumas su ES teise priklauso nuo konkrečios atvejo aplinkybių.

1.1. Suderinamumas su pagrindinėmis laisvėmis

Komisija, analizuodama MTTP mokesčių paskatas, laikosi nuomonės, kad tiek aiškūs, tiek numanomi teritoriniai apribojimai yra nesuderinami su ES Sutartyje numatytais laisvėmis. Aiškaus apribojimo pavyzdžiu gali būti teisinės nuostatos, kuriomis ribojama MTTP mokesčių paskatų teikiama nauda šalies viduje vykdomai veiklai. Teritoriniai apribojimai pažeidžia įsisteigimo laisvę, nes neleidžia įmonėms vykdyti MTTP veiklos ar perkelti su MTTP susijusius darbus į kitą ES šalį.

Aiškus teritorinis apribojimas buvo pagrindinis ETT bylos *Laboratoires Fournier* (C39/04) objektas. ETT nusprendė, kad tuo metu Prancūzijoje galiojęs „*Credit d'Impôt Recherche*“ yra neteisėtas. Pagal Prancūzijos „*Code Général des Impôts*“ pramonės, verslo ir žemės ūkio įmonės gaudavo mokesčių lengvatas tik Prancūzijoje vykdomai MTTP veiklai skirtoms išlaidoms. ETT nusprendė, kad teisės aktai, kuriais šalies teritorijoje vykdomai MTTP taikomų mokesčių lengvatų teikiama nauda yra ribojama, pažeidžia laisvės teikti paslaugas principą. Pagal šį nutarimą teisės aktai, kuriais nustatomos nevienodos paslaugų teikėjo steigimosi galimybės vietos atžvilgiu, riboja tarptautinę veiklą ir iš esmės prieštarauja

⁶ C248/06

Bendrijos MTTP politikos tikslui – visapusiškai išnaudoti vidaus rinkos potencialą, šalinant teises ir fiskalines įmonių bendradarbiavimo kliūtis. Atsižvelgiant į nutarimą, minėta Prancūzijos mokesčių paskata buvo iš karto pakeista.

Toliau pateikiami numanomų teritorinių apribojimų pavyzdžiai: 1) mokesčių paskata, taikoma MTTP skirtoms išlaidoms, patirtoms bet kurioje ES vietoje, tačiau tik tuo atveju, jei gaunamas administracinis patvirtinimas, kurį išduodant pirmenybė teikiama šalies MTTP vykdytojams, o ne užsienio bendrovėms, pageidaujantioms teikti MTTP paslaugas, pvz., kai tokio patvirtinimo reikalaujama tik užsienyje patirtoms MTTP išlaidoms, arba kai užsienio įmonės apkraunamos sunkesne administracine našta; 2) mokesčių paskata, taikoma pagal subrangos sutartis vykdomos MTTP išlaidoms, tačiau ribojama užsienio subrangovams atlikti perduodama MTTP dalis. Vis dėlto tokios mokesčių paskatos, kuriomis ribojama subrangovams atlikti perduodama MTTP dalis, tačiau nedaromas skirtumas tarp vietos ir užsienio subrangovų, būtų priimtinos.

Iš esmės ETT pripažino, kad mokesčių paskatų apimties ribojimą esant tam tikroms sąlygoms galima pateisinti remiantis Sutartyje⁷ aiškiai nustatytais išimtimis arba kitu pagrindu, kurį ETT vadina *svarbiais bendrojo intereso reikalavimais*. Vis dėlto ETT tokį ribojimą laiko leistinu tik tuomet, kai taikant ne tokias ribojančias priemones tikslų pasiekti būtų neįmanoma (proporcingumo principas). Praeityje valstybės narės bandydavo ETT byloje apginti savo teritorijas remdamosi toliau pateiktais argumentais.

a) Fiskalinė priežiūra

Valstybės narės teigė, kad veiksmingos fiskalinės priežiūros poreikis yra svarbus bendrojo intereso reikalavimas, pateisinantis teritorinį apribojimą. ETT laikėsi nuomonės, kad iš principo valstybė narė turi teisę taikyti priemones, kuriomis nustatoma aiški ir tiksli išlaidų, išskaitomų kaip mokslinių tyrimų išlaidos, suma (Baxter⁸, Fournier). Taip pat gali būti reikalaujama, kad užsienio mokesčių mokėtojai aiškiai ir tiksliai įrodytų, kad jų deklaruojami nuostoliai, taikant šalies taisykles pajamoms ir nuostoliams apskaičiuoti, atitinka faktiškai patirtus nuostolius (Futura ir Singer⁹). Tačiau ETT nutarė (Baxter, Futura ir Singer, Fournier), kad šiais konkrečiais atvejais taikomi apribojimai nėra proporcingi nustatytiems tikslams. Pavyzdžiui, Baxter ir Fournier byloje ETT nutarė, kad nacionaliniai teisės aktai, pagal kuriuos mokesčių mokėtojo pateikti kitoje valstybėje narėje vykdytos MTTP įrodymai nelaikomi pagrįstais, negali būti pateisinami veiksmingos fiskalinės priežiūros poreikiu. Šiais atvejais daroma nuoroda į Tarpusavio pagalbos direktyvą¹⁰ ir atsižvelgiama į faktą, kad valstybėms narėms turėtų būti suteikiama galimybė gauti aktualią ir būtiną informaciją, kaip numatyta minėtoje direktyvoje arba pagal dvišales mokesčių sutartis¹¹.

b) Mokestinių pajamų netekimas

⁷ EB Sutartis, 46 ir 55 straipsniai

⁸ C254/97

⁹ C250/95

¹⁰ Tarybos direktyva 77/799/EEB su pakeitimais, padarytais Direktyva 2004/56/EB

¹¹ Vestergaard C 55/98, Futura ir Singer C 250/95, Danner C 136/00

Valstybės narės keliose bylose teigė, kad mokestinių pajamų netekimo prevencija galėtų pateisinti taikomą apribojimą. Tačiau kol kas ETT tvirtai laikėsi nuomonės, kad su biudžetu susiję argumentai yra nepriimtini¹².

c) Vengimo mokėti mokesčius prevencija

ETT iš esmės pripažino, kad vengimo mokėti mokesčius prevencija galėtų pateisinti pagrindinių laisvių ribojimą. Vis dėlto iš dabartinės teismo praktikos matyti, kad ETT nėra linkęs pritarti teritoriniams apribojimams apskritai ir, atsižvelgdamas į konkretų atvejį, verčiau remia teisės aktus, skirtus užkirsti kelią visiškai fiktyviems susitarimams¹³. Be to, siekdamas užkirsti kelią mokesčių slėpimui, ETT taip pat nurodė, kad valstybės narės gali taikyti Tarpusavio pagalbos direktyvą.

d) Šalies MTTP ir konkurencingumo skatinimas

ETT Fournier byloje pažymėjo, kad MTTP skatinimas gali būti laikomas su visuomenės interesais susijusiu svarbiu reikalavimu, galinčiu pateisinti pagrindinių laisvių apribojimus. Vis dėlto jis taip pat pabrėžė, kad valstybės narės atsisakymas suteikti MTTP mokesčių lengvatą remiantis tuo, kad MTTP buvo vykdoma kitoje valstybėje narėje, prieštarauja Bendrijos MTTP politikos tikslams, kurie pagal EB Sutarties 163 straipsnio 1 dalį yra *stiprinti Bendrijos pramonės mokslinį bei technologinį pagrindą ir skatinti pramonę tapti konkurencingesnę tarptautiniu mastu*.

Apibendrinant dabartinę teismo praktiką ir atsižvelgiant į gausius ir nuoseklius įrodymus, galima teigti, kad ETT nėra linkęs pritarti teritoriniams apribojimams taikant MTTP mokesčių paskatas. Taigi, nustatydamos MTTP mokesčių paskatas valstybės narės turėtų atsižvelgti į tai, kad aiškūs (arba kai kuriais atvejais – numanomi) teritoriniai apribojimai būtų laikomi neatitinkančiais EB Sutarties nuostatų. Tačiau tai netrukdo taikyti teritorinių apribojimų, kurie tiesiog atspindi valstybių narių mokesčių kompetencijos teritoriškumą. Pavyzdžiui, natūralu, kad mokesčiai, kuriais apmokestinamas MTTP srities darbuotojų darbo užmokestis, arba jiems taikomos socialinio draudimo paskatos yra *de facto* skirti asmenims, vykdančioms MTTP veiklą tose valstybėse narėse, kuriose jie moka mokesčius arba socialinio draudimo įnašus.

1.2. Suderinamumas su valstybės pagalbos taisyklėmis

MTTP mokesčių paskatos valstybėse narėse turi būti suderintos ne tik su teisiniais apribojimais, susijusiais su Sutartyje nustatytais laisvėmis, bet ir su Bendrijos valstybės pagalbos taisyklėmis. Pagal EB sutarties 87 straipsnio 1 dalį „valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su bendrąja rinka, kai ji daro poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai“. Iš esmės valstybės pagalbos taisyklės taikomos neatsižvelgiant į pagalbos formą. Taigi, jei būtų laikomasi atitinkamų 87 straipsnio 1 punkte ir ETT praktikoje nustatytų kriterijų dėl sąlygų, kurioms esant MTTP taikomos fiskalinės priemonės prilyginamos valstybės pagalbai ir kai šiai

¹² Danner ir X ir Y, ICI C 264/96, De Groot C 385/00, Bosal C 169/01, Saint-Gobain C 307/97 ir Skandia C 422/01

¹³ X ir Y C 436/00, Danner C 136/00

pagalbai netaikomas *de minimis* reglamentas¹⁴, MTTP mokesčių paskatos galėtų reikšti valstybės pagalbą. Išsamus šių sąlygų vertinimas ir konkrečios gairės yra pateiktos 1998 m. Komisijos pranešime dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo su tiesioginiu verslo apmokestinimu susijusioms priemonėms¹⁵. Vienas iš pagrindinių kriterijų – MTTP mokesčių paskatos pasirinktinumo kriterijus. MTTP mokesčių paskatos laikomos diskriminuojančiomis, jei potencialūs naudos gavėjai yra atrenkami pagal dydį (pvz., MVĮ), įsikūrimo vietą ar veiklos sektorių ir tokiu būdu gali būti prilyginamas valstybės pagalbai.

Stokholmo ir Barselonos Europos Vadovų Tarybos išvadose buvo raginama toliau dėti pastangas mažinant bendrą valstybės pagalbos lygį ir nukreipiant pagalbą į horizontalius bendrų interesų tikslus, įskaitant ekonominę ir socialinę sanglaudą, ir skirti pagalbą nustatytoms rinkos problemoms spręsti.

Be to, tiesioginių mokesčių priemonės, kuriomis siekiama bendrųjų ekonominės politikos tikslų mažinant mokesčių, susijusių su tam tikromis gamybos išlaidomis (įskaitant išlaidas MTTP), našta ir kurios taikomos be išimties visoms įmonėms, prekių gamybai ar paslaugų teikimui, paprastai nereiškia valstybės pagalbos. Tai, kad kai kurios įmonės (ypač veikiančios MTTP imliuose sektoriuose) MTTP išleidžia daugiau nei kitos ir taip gauna daugiau naudos iš MTTP taikomų fiskalinių priemonių, nebūtinai reiškia, kad priemonės yra diskriminuojančios.

Tam tikrais atvejais valstybės pagalbai prilygstančios MTTP mokesčių paskatos gali būti suderinamos su Sutarties nuostatomis pagal 87 straipsnio 3 dalį. Komisija taip pat priėmė atnaujintą Bendrijos pagrindų programą valstybės paramai, skirtai mokslinių tyrimų, technologijų ir naujovių plėtrai (*Pagrindų programa*)¹⁶, pagal kurią Komisija vertins valstybės pagalbos priemones (įskaitant MTTP mokesčių paskatų priemones), taikomas atitinkamiems moksliniams tyrimams, technologijų ir naujovių plėtrai.

Nustatydamas MTTP mokesčių paskatas, valstybės narės turėtų atsižvelgti į minėtą pranešimą ir pagrindų programą. Pirmasis žingsnis – nuspręsti, ar MTTP mokesčių paskata gali būti laikoma bendrąja priemone. Daugeliu atveju MTTP mokesčių paskatos, kuriomis gali naudotis visos įmonės nepriklausomai nuo jų dydžio, veiklos sektoriaus ar įsikūrimo vietos, yra laikomos bendrosiomis priemonėmis, kurių Pagrindų programa nereglamentuoja.

Komisija, vertindama valstybės pagalbą prilyginamas MTTP mokesčių paskatas pagal EB sutarties 87 straipsnio 1 dalį, ypač atidžiai nagrinės šiuos aspektus:

- MTTP mokesčių paskata yra taikoma vienai ar daugiau Pagrindų programoje nustatytų MTTP kategorijų (t. y. fundamentalieji moksliniai tyrimai, pramonės tyrimai ir bandomoji taikomoji veikla);
- MTTP mokesčių paskata taikoma tik tam tikroms Pagrindų programoje numatytoms reikalavimus atitinkančioms MTTP išlaidoms; ir
- Galima įvertinti MTTP mokesčių paskatomis teikiamos pagalbos intensyvumą – jis negali viršyti maksimalios Pagrindų programoje nustatytos ribos.

¹⁴ Komisijos reglamentai 69/2001 arba jį pakeitę reglamentai.

¹⁵ OL C 384, 1998 12 10, p. 3

¹⁶ Mokslinių tyrimų, technologijų ir naujovių plėtros pagrindų programa

Be to, Mokslinių tyrimų, technologijų ir naujovių plėtros pagrindų programoje pažymima, kad Komisija daro prielaidą, jog remiantis valstybių narių pateiktomis vertinimo ataskaitomis, MTTP mokesčių paskatomis iš tiesų siekiama skatinti įmones skirti daugiau lėšų MTTP.

Taip pat reikia atsižvelgti į atitinkamas kumuliacijos taisykles, padedančias nustatyti, ar įmonė gali gauti pagalbą pagal skirtingas priemones.

Be to, reikėtų įvertinti, ar fiskalinėms priemonėms gali būti taikomi bendrosios išimties reglamentai.

2. TINKAMO MTTP MOKESČIŲ REGLAMENTAVIMO IR PASKATŲ FORMAVIMO BRUOŽAI

Pastaraisiais metais vis daugiau valstybių narių, siekdamas paskatinti investicijas į MTTP, priėmė arba pradėjo taikyti MTTP mokesčių paskatas¹⁷. Šiuo metu tokias paskatas, kaip vieną valstybės paramos priemonių, naudoja 15 valstybių narių. Taikant atvirą koordinavimo metodą parengtose CREST¹⁸ ekspertų ataskaitose¹⁹ pateikiama valstybėse narėse ir kitose šalyse taikomų įvairių MTTP mokesčių paskatų apžvalga ir analizė. Ataskaitose pabrėžiama mokesčių paskatų tipų ir formavimo ypatybių įvairovė, atspindinti nevienodą situaciją skirtingose šalyse (pvz., bendrosios mokesčių politikos, pramonės struktūros, privataus sektoriaus veiklos MTTP srityje atžvilgiu). Vieno sprendimo, kaip reikėtų formuoti MTTP mokesčių paskatas, jas įgyvendinti ar vertinti – nėra.

Vis dėlto, remiantis ekspertų atlikta įvairių sistemų analize ir įvertinimais, galima nustatyti keletą pagrindinių principų, susijusių su esminėmis formavimo galimybėmis, bruožais ir svarbiais nenumatytų atvejų veiksniais, kurie pateikiami Priede²⁰. Pavyzdžiui, pagal šiuos principus numatoma reikmė naudojant mokesčių paskatas:

- įtraukti kuo daugiau įmonių, maksimaliai padidinant potencialų ERPB dalies prieaugį ir sumažinant rinkos iškraipymus (tam geriausia naudoti bendrąsias priemones);
- įtraukti visas dabartines išlaidas ir apsvarstyti tam tikrų rūšių su MTTP susijusias kapitalo išlaidas;
- sutelkti dėmesį į mokesčių paskatų tiesioginio papildomumo ir veikimo papildomumo nustatymą;
- išanalizuoti formavimo etapo vertinimo kriterijus ir duomenis;
- Patikrinti, ar mokesčių paskatos padėjo pasiekti konkrečius tikslus, ar jų veikimo ir (arba) administravimo mechanizmai buvo veiksmingi, taip pat, koks buvo platesnis šių priemonių poveikis visuomenei.

¹⁷ IBFD (Tarptautinio fiskalinės informacijos biuro) 2004 m. ataskaita apie MTTP išlaidoms taikomas mokesčių paskatas

¹⁸ Europos Tarybos ir Komisijos Mokslo patariamasis komitetas

¹⁹ CREST ataskaitos

²⁰ SEC(2006) XXX

Priede pateikiamos išsamios gairės apie bendruosius formavimo ir įgyvendinimo principus, kaip aprašytieji pirmiau, o taip pat apie įvairią tvarką ir skirtingų tipų lengvatas bei reikalavimus atitinkančias MTTP išlaidas. Kartu pristatomos MTTP skatinančių mokesčių reglamentavimo įvairiuose politiniuose kontekstuose tobulinimo galimybės, ypatingą dėmesį skiriant įvairių politinių priemonių įtakai, santykiniams MTTP remiančios mokesčių aplinkos privalumams lyginant juos su bendrosiomis įmonių mokesčių paskatomis ar su diskriminuojančia parama jaunoms pažangioms MVĮ. Valstybės narės yra raginamos vadovautis šiomis gairėmis įvedant naujas ar keičiant galiojančias MTTP mokesčių paskatas.

Sisteminis ir nuoseklus MTTP mokesčių paskatų poveikio vertinimas – tiek pavienių įmonių, tiek visos ekonomikos lygmeniu – yra būtinas, siekiant jas naudoti veiksmingiau. Tačiau šiuo metu atlikta palyginti nedaug vertinimo studijų, kurioms dažniausiai naudojamos nevienodos metodologijos, todėl labai sunku palyginti jų rezultatus. Valstybės narės yra raginamos Priede apibūdintam vertinimui taikyti sisteminį ir nuoseklų metodą.

Pagal siūlomą metodą būtų vykdoma tikėtino MTTP mokesčių paskatų poveikio *ex-ante* analizė ir formavimo etapo metu rengiamasi *ex-post* vertinimui. Komisija, suburdama nacionalinių ekspertų tinklus, skatins patirties ir gerosios praktikos mainus.

3. BENDRŲ INTERESŲ IR ABIPUSĖS NAUDOS PRIEMONIŲ GAIRĖS

Siekiant padidinti MTTP mokesčių paskatų naudojimo veiksmingumą ir patobulinti MTTP mokesčių reglamentavimą ES, be minėtųjų pagrindinių formavimo principų taikymo reikėtų nuosekliai spręsti daug konkrečių su mokesčiais susijusių problemų (pvz., derėjimas su ES teise ir valstybių narių keitimasis gerąja patirtimi). Kai kurios iš šių problemų yra susiję su mokslinių tyrimų apmokestinimo aspektais pagal bendrąją mokesčių sistemą, o kitos – su MTTP bendrų interesų klausimais.

Bendras šiame skyriuje siūlomų iniciatyvų tikslas – sukuriant nuoseklią sistemą, padedančią pritraukti daugiau investicijų į MTTP, ir gerinant vidaus rinkos veikimą užtikrinti, kad mokesčių politikos priemonėmis būtų labiau prisidedama prie žinių ekonomikos kūrimo.

Valstybės narės kviečiamos aptarti šiame skyriuje siūlomas iniciatyvas ES lygmeniu ir atsižvelgti į jas peržiūrint mokesčių politikos priemones.

3.1. Parama didelio masto tarptautiniams MTTP projektams

Spartėjanti žinių globalizacija ir mokslinių tyrimų bei naujovių internacionalizacija – svarbios dabarties tendencijos. Tokį vystymąsi remia IRT pažanga bei globalizacijos ir tarptautinių partnerystės generuojama reikšminga žinių kūrimo ir sklaidos pridėtinė vertė. Patirtis, sukaupta vykdant Eureka ir kitas tarptautines mokslinių tyrimų iniciatyvas rodo, kad įgyvendinant didelio masto tarptautinius projektus susiduriama su dideliais sunkumais užtikrinant savalaikį ir suderintą daugiamečių valstybės finansavimą iš kelių valstybių narių, kuris dažnai yra susijęs su skirtingomis patvirtinimo procedūromis. Todėl tarptautiniai projektai, kuriuos reikėtų remti dėl didelio jų našumo, naudingo mokymosi ir žinių sklaidos, iš tiesų nėra skatinami. Siekiant išspręsti šias problemas, derėtų naudoti konkrečias MTTP mokesčių paskatas, nes jos yra savalaikės ir prognozuojamos visai mokslinių tyrimų projekto trukmei, o ne vien tik finansuoti tokius projektus skiriant subsidijas.

Todėl valstybės narės yra raginamos – kartu su Europos Komisija – šalinti kliūtis tarptautiniams mokslinių tyrimų projektams vykdyti, pavyzdžiui, tobulinant pramonės sektoriaus dalyviams, dalyvaujantiems didelio masto tarptautiniuose MTTP projektuose, taikomų mokesčių paskatų naudojimą ir koordinavimą arba nustatant bendras su MTTP susijusias apibrėžtis.

Tokio pobūdžio valstybės parama yra diskriminuojanti, taigi, ji yra prilyginama valstybės pagalbai ir privalo atitikti atnaujintos Pagrindų programos nuostatas ir EB sutarties 87 straipsnio 3 dalį dėl pagalbos, skirtos bendriems Europos interesams svarbiems projektams vykdyti.

3.2. Jaunos pažangios įmonės

Kai kuriose valstybėse narėse naudojamos jaunoms pažangioms įmonėms²¹ skirtos mokesčių paskatos gali teigiamai veikti su MTTP susijusių veiklą ir minėtų įmonių augimą. Šias paskatas gali sudaryti atleidimas nuo įmonės mokesčių arba ribotą laiką trunkantis atleidimas nuo socialinio draudimo įmokų, susijusių su aukštos kvalifikacijos personalo (pvz., mokslo darbuotojų ir ekspertų) įdarbinimu – taip būtų sumažinamos jaunų MTTP srityje veikiančių įmonių išlaidos. Valstybės narės yra raginamos apsvaistyti galimybes teikti konkrečias mokesčių paskatas šiai strategiškai svarbiai įmonių kategorijai.

3.3. Filantropinio mokslinių tyrimų finansavimo skatinimas

Dar vienas investicijų į Europos MTTP skatinimo būdas – mokslinius tyrimus finansuojantiems filantropiniams ūkio subjektams, pvz., fondams ir labdaros organizacijoms (*mokslinių tyrimų fondams*), taikomų mokesčių reglamentavimo tobulinimas. Mokslinių tyrimų fondai yra privatūs ūkio subjektai, kurie, finansuodami su MTTP susijusių veiklą visuomenei naudą teikiančiose organizacijose (paprastai universitetuose ir valstybiniuose mokslinių tyrimų centruose), siekia padidinti mokslines žinias. Nors jau įsteigta keletas didelių mokslinių tyrimų fondų²², šis finansavimo šaltinis Europoje, palyginti su JAV, dar nėra visapusiškai išnaudojamas – viena vertus, aukojantys asmenys ir bendrovės susiduria su formaliomis ir neformaliomis kliūtimis, kita vertus, trukdoma mokslinių tyrimų finansavimo srautui.

Todėl iškyla reikmė gerinti filantropijos iš kitų šalių iš kitų šalių ir fondų veiklos apmokestinimą ir visoje ES sudaryti vienodas sąlygas. Susitarus dėl bendros visuomenei naudingų tikslų apibrėžties ar dėl visuomenei naudą teikiančių organizacijų, kurioms taikomos mokesčių lengvatos, abipusio pripažinimo, būtų žengtas svarbus žingsnis lengvinant tarptautinį finansavimą. Tokio požiūrio laikomasi ir Europos fondų centro pasiūlytame Europos fondų statute, kuriame palaikoma tokių fondų, jų donorų ir gavėjų nediskriminacijos mokesčių reglamentavimo atžvilgiu užtikrinimo idėja.

Valstybės narės yra raginamos remti bendrą požiūrį, susijusį su: 1) patiemis fondams, nepriklausomai nuo to, ar jie yra įsisteigę ES, taikomų mokesčių reglamentavimu ir 2) visuomenei naudą teikiančių organizacijų apibrėžtimi.

²¹ Žr. Valstybės pagalbos MTTP ir naujovėms pagrindų apibrėžtį

²² *The Wellcome Trust, Volkswagen Stiftung, Fondazione Cariplo, Champalimaud Foundation*

Komisija remia „Europos forumo filantropijos ir mokslinių tyrimų finansavimo klausimais“ – ilgalaikės priemonės, skirtos keistis patirtimi, vertinti gerąją praktiką ir skatinti bendradarbiavimą, sukūrimą.

3.4. Tarptautinis mokslo darbuotojų mobilumas

Siekiant palengvinti mokslo darbuotojų mobilumą ES tiek ilgalaikio buvimo kitoje valstybėje narėje, tiek trumpesnių tarnybinių komandiruočių atveju, valstybės narės yra raginamos lanksčiau derinti mokslo darbuotojams ir juos samdančioms institucijoms taikomus administracinius mokesčių reikalavimus ir teikti neapmokestinamas pašalpas faktinėms mobilumo išlaidoms kompensuoti (pvz., kelionės išlaidoms).

Be to, tiek valstybės narės, tiek samdančios institucijos turėtų dėti papildomas pastangas, siekdamas pagerinti su tam tikromis mokesčių paskatomis, kurios taip pat gali būti taikomos mokslo darbuotojams (pvz., dirbančiųjų užsienyje mokesčių lengvatos), susijusį skaidrumą. Valstybės narės yra raginamos nustatyti aplinkybes, kuriomis mokslo darbuotojai nustatytą laiką galėtų išsaugoti savo, kaip mokesčių mokėtojo, gyvenamąją vietą kilmės šalyje. Bet kuriuo atveju valstybės narės turėtų vengti dvigubo apmokestinimo situacijų, pvz., didindamos kitose šalyse dirbantiems mokslo darbuotojams aktualių dvišalių mokesčių sutarčių ir šalies teisės aktų nuostatų skaidrumą.

3.5. Tarptautinės rangos MTTP srityje palengvinimas

Kai kuriose valstybėse narėse (pvz., Prancūzijoje, Ispanijoje) reikalaujama, kad įmonės gautų pažymėjimus, patvirtinančius, kad jos gali vykdyti MTTP veiklą. Tokie kelerius metus galiojantys pažymėjimai palengvina MTTP mokesčių paskatų taikymą. Jais naudojasi mokesčių institucijos, racionalizuodamos prašymų taikyti mokesčių lengvatas administravimą. Siekiant išvengti teritorinės diskriminacijos tarptautinės rangos MTTP srityje atveju, tokius procesus vykdančios valstybės narės yra raginamos juos taikyti ir kitose valstybėse narėse įsteigtoms MTTP užsiimančioms įmonėms.

Susidomėjusios valstybės narės yra kviečiamos susitarti dėl tokių pažymėjimų turinio ir taip palengvinti abipusį jų pripažinimą bei sumažinti visos ES įmonių administracinę naštą. Komisija, siekdama paskatinti diskusijas, pateiks galimą tokių pažymėjimų struktūrą.

Kai kuriose valstybėse narėse MTTP vykdančios viešojo sektoriaus ūkio subjektai tokius pažymėjimus gauna automatiškai. Siekiant išvengti teritorinės diskriminacijos tarptautinės MTTP rangos atveju, kitose valstybėse narėse įsteigti lygiaverčiai viešojo sektoriaus ūkio subjektai turėtų būti traktuojami taip pat, kaip nacionaliniai. Komisija, remdamasi dalyvavimu mokslinių tyrimų pagrindų programoje, parengė ES įsteigtų MTTP veiklą vykdančių viešojo sektoriaus ūkio subjektų sąrašą. Šis internete pateiktas sąrašas padės valstybėms narėms naudoti MTTP mokesčių paskatas nediskriminuojant. Komisija ketina reguliariai atnaujinti šį sąrašą ir kviečia visas valstybes nares jį peržiūrėti ir, prireikus, pateikti informaciją apie šį sąrašą įtrauktinus ūkio subjektus.

3.6. MTTP ir PVM

PVM, kuriuo apmokestinamos mokesčių mokėtojų patirtos su MTTP veikla susijusios išlaidos, yra išskaitomas, jei aptariamoms prekėms ir paslaugoms yra naudojamos PVM apmokestinamiems sandoriams. Šiuo metu taikomos 6-osios PVM direktyvos taisyklės, reglamentuojančios atleidimą nuo mokesčių, viešąsias įstaigas ir subsidijas, gali prieštarauti tokiam išskaitymui ir apkrauti tam tikros mokslinių tyrimų veiklos vykdytojus nereikalinga

našta. Komisija įsipareigojo iš naujo apsvarstyti šias tris problemas²³ ir rasti naujus jų sprendimus. Komisija, peržiūrėdama teisės aktus, kritiškai išanalizuos PVM, kuriuo apmokestinamos MTTP išlaidos, gražinimo apribojimus. Ji taip pat svarstys, koku mastu dabartinėms viešojo sektoriaus įstaigoms ir subsidijoms taikomos taisyklės trukdo kurti viešojo sektoriaus ir privačių ūkio subjektų partnerystes ir dalytis išlaidomis, įskaitant veiklą mokslinių tyrimų srityje, kur tokios partnerystės yra vis dažniau naudojamos vykdam su MTTP susijusią veiklą, kuriai būtina sutelkti viešojo sektoriaus ir privačių ūkio subjektų išteklius, arba kai privačios įmonės su moksliniais tyrimais susijusius darbus perduoda atlikti viešojo sektoriaus ūkio subjektams (moksliniai tyrimai pagal rangos sutartis). Dabartinių PVM taisyklių taikymas viešojo sektoriaus ūkio subjektams yra sudėtingas ir lemia nevienodus rezultatus Bendrijoje. Be to, skirtingas PVM taikymas viešojo sektoriaus ir privatiems ūkio subjektams iškraipo konkurenciją, lemia ekonominį neveiksmingumą ir skatina vengti mokėti mokesčius. Komisija, siekdama užtikrinti vienodas sąlygas tuose veiklos sektoriuose, kuriuose veikia tiek viešojo sektoriaus, tiek privatūs ūkio subjektai (pvz., vykdam mokslinius tyrimus pagal sutartis), išanalizuos šių taisyklių supaprastinimo ir vienodo jų taikymo visoje Bendrijoje palengvinimo būdus.

Artimai susietos atleidimo nuo mokesčių, viešojo sektoriaus įstaigų ir subsidijų problemos bus sprendžiamos koordinuotai, o iki 2008 m. pasiūlymo pateikimo bus įvertintas visų galimų teisės aktų pasiūlymų socialinis ir ekonominis poveikis.

3.7. MTTP reglamentavimas Bendroje konsoliduotoje įmonių pelno mokesčio bazėje

Ilgalaikėje perspektyvoje reikėtų siekti nustatyti MTTP ir naujovių mokesčių apibrėžtį ES mastu, o Bendroje konsoliduotoje įmonių pelno mokesčio bazėje (BKIPMB) užtikrinti tokioms išlaidoms palankų mokesčių reglamentavimą. Komisija, siekdama rasti nuoseklų ir proporcingą sprendimą, suderintą su pagal BKIPMB taikomomis paskatomis, įtrauks šį klausimą į atitinkamos darbo grupės diskusijų su valstybėmis narėmis darbotvarkę.

4. IŠVADA

Komisija pripažįsta, kad pastaruoju metu daug valstybių narių reglamentuodamos MTTP mokesčius yra linkusios taikyti palankesnes sąlygas ir remia šias jų pastangas didinti verslo išlaidas MTTP. Kyla rizika, kad dėl augančios MTTP mokesčių paskatų įvairovės Europos įmonių fiskalinė situacija ir toliau bus nevienoda ir trukdys optimaliai vykdyti tarptautinę veiklą. Todėl, atsižvelgiant į vis didėjančią MTTP veiklos globalizaciją, siekiant palengvinti veiksmingą MTTP mokesčių paskatų naudojimą visoje ES ir pagerinti tarptautinį bendradarbiavimą mokslinių tyrimų srityje, reikėtų tam tikru mastu koordinuoti šią veiklą. Šiame Komunikate ir prie jo pridedamame Priede pateikiamos teisinės sąlygos ir formavimo principai, padėsiantys valstybėms narėms patobulinti MTTP mokesčių reglamentavimą.

²³ COM(2000) 348